

O`ZBEKISTONDA MILLIY VALYUTANING MUOMALAGA KIRITILISHI

Muallif haqida ma'lumot:

Ism-sharif: Akobir Xoliqov

*Samarqand Davlat iqtisodiyot
va servis instituti*

Annotatsiya (UZ): Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida milliy valyuta – so'mning muomalaga kiritilishi, uning tarixiy zarurati, joriy etilish bosqichlari va iqtisodiy rivojlanishdagi ahamiyati keng yoritilgan. Shuningdek, mustaqillikdan keyingi davrda pul-kredit siyosatining shakllanishi, inflyatsiya jarayonlari, milliy valyutaning barqarorligini ta'minlash choralari hamda uning bugungi kundagi o'rnini tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: milliy valyuta, so'm, pul tizimi, inflyatsiya, iqtisodiy islohotlar, Markaziy bank, iqtisodiy mustaqillik

Annotation (EN): This article examines the introduction of the national currency of Uzbekistan – the soum, its historical necessity, stages of implementation, and its role in economic development. It also analyzes monetary policy formation, inflation processes, and measures taken to ensure currency stability.

Keywords: national currency, soum, monetary system, inflation, economic reforms, central bank, economic independence

Kirish

O'zbekiston Respublikasi 1991-yilda mustaqillikka erishgach, mamlakat oldida siyosiy va iqtisodiy jihatdan mustaqil tizimni shakllantirish vazifasi turdi. Sobiq ittifoq davrida yagona pul tizimi – rubl amal qilgan bo'lib, mustaqillikdan keyin bu tizim mamlakat manfaatlariga mos kelmay qoldi. Shu sababli, milliy valyutani joriy etish iqtisodiy mustaqillikni ta'minlashning asosiy shartlaridan biri sifatida qaraldi.

Asosiy qism

Milliy valyuta joriy etilishining zarurati

Mustaqillikdan so'ng O'zbekiston iqtisodiyoti sobiq Ittifoq davlatlari bilan chambarchas bog'langan holda faoliyat yuritayotgan edi. Pul muomalasi ustidan to'liq nazorat yo'qligi inflyatsiya darajasining keskin oshishiga olib keldi. Shu bois, milliy pul tizimini yaratish zarurati yuzaga keldi.

1. Milliy valyuta davlatga quyidagi imkoniyatlarni berdi:
2. mustaqil pul-kredit siyosatini yuritish
3. inflyatsiyani nazorat qilish
4. ichki bozorni himoya qilish

5.iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash

Milliy valyutaning joriy etilish bosqichlari

O'zbekistonda milliy valyuta joriy etilishi ikki asosiy bosqichda amalga oshirildi:

1-bosqich (1993-yil):

So'm-kuponlar muomalaga kiritildi. Bu vaqtinchalik pul birligi bo'lib, iqtisodiy o'tish davrini yengillashtirish maqsadida joriy etilgan.

2-bosqich (1994-yil 1-iyul):

To'liq milliy valyuta – so'm muomalaga kiritildi. 1 so'm = 1000 so'm-kupon nisbatida almashtirildi.

Bu jarayon qisqa muddatda, aholiga minimal zarar yetkazgan holda amalga oshirildi.

Milliy valyutaning iqtisodiyotga ta'siri

So'mning joriy etilishi quyidagi ijobiy natijalarni berdi:

1.pul muomalasi ustidan to'liq nazorat o'rnatildi

2.inflyatsiya darajasi bosqichma-bosqich pasaytirildi

3.bank tizimi rivojlana boshladi

4.tashqi iqtisodiy aloqalar mustahkamlandi

Shuningdek, milliy valyuta davlatga o'z iqtisodiy siyosatini mustaqil yuritish imkonini berdi.

Inflyatsiya va pul-kredit siyosati

1990-yillarning boshlarida inflyatsiya darajasi juda yuqori bo'lgan. Milliy valyuta joriy etilgach, Markaziy bank tomonidan qat'iy pul-kredit siyosati olib borildi. Natijada:

pul massasi nazorat qilindi

foiz stavkalari tartibga solindi

milliy valyuta kursi barqarorlashdi

Hozirgi davrda milliy valyutaning o'rni

Bugungi kunda so'm O'zbekiston iqtisodiyotining asosiy elementi hisoblanadi. So'nggi yillarda valyuta liberallashtirilib, milliy valyutaning konvertatsiyasi erkinlashtirildi.

Hozirda:

valyuta bozori rivojlangan

bank tizimi mustahkamlangan

xalqaro moliyaviy aloqalar kengaygan

Bu esa milliy iqtisodiyotning global tizimga integratsiyalashuvini ta'minlamoqda.

Xulosa

O'zbekistonda milliy valyutaning joriy etilishi tarixiy ahamiyatga ega bo'lgan muhim iqtisodiy islohotdir. Bu jarayon davlatning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash, pul tizimini barqarorlashtirish va bozor iqtisodiyotiga o'tishda muhim rol o'ynadi. Bugungi kunda milliy valyuta mamlakat iqtisodiy barqarorligining asosiy omillaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy ma'lumotlari
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va qonunlari
3. "Iqtisodiyot nazariyasi" darsligi
4. "Iqtisodiyot nazariyasi" darsligi
5. Internet manbalari (cbu.uz va boshqa rasmiy saytlar)